

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISH.

*Samarqand viloyati Bulung`ur tuman
7-maktab boshlang`ich ta'lim o`qituvchilari
**Idiboyeva Shaxnoza G`affarovna
Berdiyarova Fazilat Hikmatillayevna***

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada Boshlang'ich ta'limda innovatsion texnologiyalar samarali foydalanish haqida ma'lumotlar berilgan.*

***Kalit so'zlar:** maktabgacha ta'lim, zamonaviy texnologiyalar, ta'lim tizimi, samarali yo'llar, o'qituvchi, usullar.*

O'zbekiston ta'lim tizimini federal davlat ta'lim standartiga muvofiq modernizatsiya qilish bo'yicha yo'riqnomalar - mavjudlik, sifat, samaradorlik maktabgacha ta'limga qo'yilgan talablarni oshiradi. Bolaning rivojlanish darajasi o'qituvchi va umuman butun ta'lim tizimining ish sifatining o'lchoviga aylanadi.[4] Shu sababli, federal davlat talablariga muvofiq maktabgacha ta'lim muassasasida bolaning shaxsini har tomonlama rivojlantirish muammolarini hal qilishni ta'minlaydigan samarali ish shakllarini topish muammosi juda dolzarbdir. Maktabgacha ta'lim o'qituvchisi esa keng ko'lamli zamonaviy texnologiyalarni yo'naltirishi kerak. Innovatsion texnologiyalar - zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoitlarda bolaning shaxsiy rivojlanishidagi dinamik o'zgarishlar tufayli ijobiy natijaga erishishga qaratilgan usullar, usullar, o'qitish usullari, ta'lim vositalari tizimi. Pedagogik innovatsiyalar ta'lim va tarbiya jarayonlarini o'zgartirishi yoki takomillashtirishi mumkin. Innovatsion texnologiyalar pedagogik faoliyat jarayonida o'z samaradorligini isbotlagan ilg'or ijodiy texnologiyalar va ta'limning stereotipik elementlarini birlashtiradi [1].

Pedagogik texnologiya tushunchasiga quyidagilar kiradi:

- kontseptual asos;
- o'qitishning mazmun qismi (o'quv maqsadlari va o'quv materialining mazmuni);[5]
- texnologik qism (ta'lim jarayonini tashkil etish; o'quv faoliyatining usullari va shakllari; o'qituvchi ishining usullari va shakllari; diagnostika).

G.K.Selevkoning so'zlariga ko'ra , har qanday pedagogik texnologiya ba'zi bir asosiy metodologik talablarga (texnologik mezonlarga) javob berishi kerak [2].Kontseptuallik ta'lim maqsadlariga erishish uchun falsafiy, psixologik, didaktik va ijtimoiy-pedagogik asoslashni o'z ichiga olgan ma'lum bir ilmiy kontseptsiyaga tayanishni nazarda tutadi. Mustahkamlik tizimning barcha xususiyatlarining mavjudligini o'z ichiga oladi: jarayonning mantiqiyliigi, uning barcha qismlarining aloqasi, yaxlitligi.

Boshqarish imkoniyati diagnostika maqsadlarini belgilash, rejalashtirish, o'quv jarayonini loyihalash, bosqichma-bosqich diagnostika, natijalarni tuzatish uchun vositalar va usullarni o'zgartirish imkonini beradi. Samaradorlik iqtisodiy samaradorlikni anglatadi, ma'lum bir o'rganish standartiga erishish kafolati. Qayta ishlab chiqarish pedagogik texnologiyani bir xil turdagi boshqa ta'lim muassasalarida, boshqa fanlar tomonidan qo'llash (takrorlash, ko'paytirish) imkoniyatini nazarda tutadi.

G.K. Selevko tomonidan amalga oshirilgan pedagogik texnologiyalar tahlili asosida maktabgacha ta'lim tizimida qo'llaniladigan quyidagi texnologiyalarni ajratib ko'rsatish mumkin: rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari, muammoli ta'lim texnologiyalari, o'yin texnologiyalari, kompyuter (axborot) texnologiyalari.Muammoli ta'lim texnologiyasi O'quvchilarning bilim faolligini, ijodiy mustaqilligini rivojlantirish izchil va maqsadli. [3]Talabalar uchun kognitiv vazifalarni rag'batlantirish, ularni hal qilishda talabalar faol bilimlarni o'zlashtiradilar. Qidiruv usullari; kognitiv vazifalarni qo'yish.Rivojlantiruvchi ta'lim

texnologiyasi Shaxs va uning qobiliyatlarini rivojlantirish O'quv jarayonini shaxs salohiyatiga yo'naltirish va ularni ro'yobga chiqarish O'quvchilarni turli faoliyatga jalb qilish. O'yin pedagogik texnologiyalar Bilim, ko'nikma, ko'nikmalarni o'zlashtirishning shaxsiy-faol xarakterini ta'minlash; qobiliyatlari O'quv ma'lumotlarini izlash, qayta ishlash, o'zlashtirishga qaratilgan mustaqil bilim faoliyati O'quvchilarni ijodiy faoliyatga jalb qilishning o'yin usullari. Pedagogikani o'qitishda axborot texnologiyalari - bu maxsus texnik axborot vositalaridan (kompyuter, audio, video) foydalanadigan barcha texnologiyalar. Ta'limda kompyuterlar keng qo'llanila boshlandi, "kompyuterni o'qitish texnologiyasi" termini paydo bo'ldi.[1] Kompyuter texnologiyalari dasturlashtirilgan o'qitish g'oyalarini rivojlantiradi, zamonaviy kompyuterlar va aloqa vositalarining noyob imkoniyatlari bilan bog'liq mutlaqo yangi, hali o'rganilmagan texnologik variantlarni ochadi. Kompyuter (yangi axborot) ta'lim texnologiyalari - bu kompyuter orqali o'quvchiga ma'lumot tayyorlash va uzatish jarayonlari. Interfaol doskaga ega bo'lgan sinflar maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashning bir nechta variantlarini o'z ichiga oladi: Bolalar interfaol doskaga navbat bilan yaqinlashadilar va kerakli harakatlarni bajaradilar (rasm chizish), kerakli ob'ektni siljitish va hokazo). Bir vaqtning o'zida bir nechta bolalar interfaol doska bilan ishlaydi (2-3 bola), masalan, marker, stilus yoki interfaol o'chirgich vositasi bilan. Bitta maktabgacha tarbiyachi doskada turadi va boshqa ishtirokchilar uning harakatlarining mumkin bo'lgan variantlarini taklif qilishadi (katta maktabgacha yoshda). Bitta bola mustaqil ravishda doskada topshiriqni bajaradi. Stolda o'tirgan bolalar doskada turgan bolaga (katta maktabgacha yoshdagi) topshiriq berishadi. Kichik va o'rta guruhlarda bolalar o'qituvchi tomonidan berilgan topshiriqlarni bajaradilar, katta va tayyorgarlik guruhlarida esa bolalar mustaqil ravishda harakatlarni o'ylab topishlari yoki nima qilish kerakligini taxmin qilishlari mumkin. O'qituvchi qaysi ish variantini tanlashi, kelgusi darsning maqsad va vazifalariga bog'liq. Yosh guruhlarda ob'ektlarni saralash, tasniflash uchun interfaol didaktik

o'yinlardan foydalanishingiz mumkin, masalan, sabzavotlarni taxtaning bir tomoniga, mevalarni esa boshqa tomoniga qo'ying. Yosh guruh uchun yana bir misol - o'tloq o'simliklarini o'rganish darsi. Bolalar doskaga navbatma-navbat kelib, undagi o'tlarning o'sish jarayonini (pastdan yuqoriga) tasvirlaydilar. Bu maysazor hosil qiladi. Keyin siz gullarni tugatishni taklif qilishingiz mumkin (o'quvchilar navbat bilan kelib, gulni poyaga bo'yashadi). Matematika darslarida natijalar vizual materiallardan foydalanganda samaraliroq bo'ladi: bolalar ekranda geometrik shakllarni harakatlantirishi, ob'ektlarni hisoblashi va hokazo. Interaktiv texnologiyalar yordamida katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'qish va yozishni o'zlashtirish osonroq bo'ladi (ekrandagi rasmlarni so'zdagi qattiq yoki yumshoq tovushga qarab guruhlash, diagramma yordamida so'zdagi tovush o'rnini aniqlash - boshi, o'rtasi yoki oxiri va boshqalar). Keksa maktabgacha yoshdagi bolalarda kvest sifatida o'tkaziladigan sayohat o'yinlari katta qiziqish uyg'otadi. Masalan, Baykal ko'li sayohati o'yinida bolalar vazifalarni bajarishlari ("Raqamlarni tartib bilan taqsimlang va biz nima bo'lishini bilib olamiz") va "sayohat"ida davom etadigan marshrut xaritasini o'z ichiga oladi (birinchi stansiya tarix, ikkinchi stansiya - yovvoyi tabiat va boshqalar). Ko'lning go'zal manzaralari bilan rang-barang taqdimot bolalarda yorqin taassurot qoldiradi. Katta va tayyorgarlik guruhlarida har bir bola shaxsiy kompyuterdan foydalanishi mumkin, masalan, o'quv o'yinlarida, individual topshiriqlarni bajarish. Bunday mashg'ulotlar 4-8 kishidan iborat kichik guruhlarda o'tkazilishi kerak. O'quv o'yinlari va dasturlari butunlay boshqacha bo'lishi mumkin: chet tillarini o'rganishda yordam berish, ijodkorlik, matematik qobiliyatlarni rivojlantirish va hokazo. Dars 3 bosqichda tuzilishi kerak: Kirish qismi, unda siz kelgusi ish, tanlovlar yoki topishmoqlar haqida suhbatlar o'tkazishingiz mumkin. va hokazo. Bolalar vazifalarni bevosita kompyuterda bajaradigan asosiy qism. Yakuniy qism, unda bajarilgan harakatlar to'g'risida xulosalar chiqariladi, material belgilanadi. Bu rasm chizish, ko'rgazmaga tayyorgarlik ko'rish va hokazo bo'lishi mumkin Ko'zlar uchun gimnastika ham

taranglikni bartaraf etish uchun kerak. Sanitariya me'yorlariga ko'ra, maktabgacha yoshdagi bolaning bir dars davomida kompyuterda uzluksiz ishlash muddati 5 daqiqadan oshmasligi kerak.

Xulosa.

Shunday qilib, yuqoridagilarni hisobga olgan holda, zamonaviy turmush sharoiti maktabgacha yoshdagi bolalarni ta'lim va tarbiyalashda innovatsion yondashuvlarni talab qiladi, degan xulosaga kelishimiz mumkin. Ushbu texnologiyalar bolaning qobiliyatlarini maqsadli ravishda rivojlantiradi, fikrlashni ozod qiladi, mustaqil tanlov qilishga va zamonaviy jamiyat sharoitlarini qabul qilishga qodir bo'lgan kichik fuqarolarni voyaga yetkazishga yordam beradi.

Foydalanadigan adabiyotlar:

1. Ziyamammedov, Bo'ri, Mamarajab Tojiyev. Pedagogik texnologiya-zamonaviy o'zbek milliy modeli. Toshkent. 2009[1]
2. www.ziyonet.uz[2]
3. Azizxo'jayeva N. N. pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent. 2006.[3]
4. Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyoti (Uslubiy qo'llanma)- Qarshi: 2011.[4]
5. Tolipov O. Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. Toshkent Fan 2006[5]
6. Karimov, K. (2023). OFFICIALS OF JUDICIAL INSTITUTIONS AND HISTORY OF THEIR FORMATION. *Абай атындағы ҚазҰПУ-нің ХАБАРИШЫСЫ, «Юриспруденция» сериясы.*
7. Karimov, K. (2021). Qozilik mahkamalari hujjatlariga oid ayrim mulohazalar. *Sohibqiron yulduzlari.*